

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова Вченої ради
факультету соціології і права

_____ 2020 р.
«___» _____

**ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО
ІСПИТУ**

**третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
для здобуття наукового ступеня доктор філософії**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 Соціальні та поведінкові науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 054 Соціологія

Ухвалено Вченою радою факультету соціології і права
(протокол від «27» січня 2020 р. № 6)

Київ - 2020

РОЗРОБНИКИ:

Кутуєв Павло Володимирович, д. соц. н., проф., завідувач
кафедри соціології

Панченко Любов Феліксівна, д. пед. н., проф., професор
кафедри соціології

Коржов Геннадій Олександрович, к. соц. н., доцент кафедри
соціології

Пиголенко Ігор Вікторович, к. філос. н., доцент кафедри
соціології

Якубін Олексій Леонідович, к. політ. н., старший викладач
кафедри соціології

ВСТУП

Програма додаткового вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 054 «Соціологія» складена у відповідності з навчальними планами підготовки докторів філософії, що включає в себе проблемне поле фундаментальних дисциплін підготовки докторів філософії зі спеціальності Соціологія. Програма складена з урахуванням питань, які вивчаються в межах наступних дисциплін: «Соціологія», «Історія соціології», «Кількісні методи соціологічного дослідження», «Якісні методи соціологічного дослідження», «Сучасні соціологічні теорії».

Мета: виявлення рівня сформованості фундаментальних та інструментальних компетентностей аспіранта. Мета досягається через формування у процесі навчання у аспіранта наступних знань та умінь.

Аспірант повинен:

- мати уявлення про об'єктивні тенденції суспільного розвитку;
- закономірності функціонування соціальних систем, взаємодію соціальних процесів та їх соціальний зміст;
- основні суспільні процеси на макро- і мікросоціальному рівні;
- взаємозв'язок соціальних процесів з економічними, політичними та культурними процесами;
- володіти знаннями з соціології, вміти аналізувати специфіку соціальних явищ та процесів на різних рівнях соціуму;
- знати соціологічні теорії особистості, механізми регуляції поведінки особи та вміти адаптуватись до соціальних умов, що постійно змінюються;
- вміти аналізувати проблеми організації та управління працею в сучасних умовах трансформації українського суспільства;
- вміти переводити одержувані знання в інноваційні технології, перетворюючи нові знання в конкретні пропозиції, демонструючи гнучкість у застосуванні соціологічних методів дослідження;
- забезпечувати доступ до глобальних джерел знань та володіти сучасними інформаційними технологіями;
- володіти методологічними знаннями, вміти аналізувати, оцінювати і порівнювати дані, отримані в результаті проведення соціологічного дослідження, вміти генерувати та оптимізувати нові рішення;
- володіти навичками проведення соціологічних досліджень на сучасному рівні, давати обґрунтовану інтерпретацію отриманим результатам та вміти використовувати їх на практиці;
- розуміти про вплив рішень, що приймаються, на навколишнє середовище і соціум, мати професійну й етичну відповідальність при виконанні поставлених перед ним завдань.

**Перелік запитань для складання додатково вступного іспиту до
аспірантури
за спеціальністю 054 Соціологія**

1. Історичні та соціально-філософські передумови виникнення соціології.
2. Об'єкт і предмет соціології. Рівні соціологічного знання.
3. Функції соціології та її місце в сучасній системі соціального та гуманітарного знання.
4. Суспільство як соціальна система, його характерні риси та особливості.
5. Специфіка вивчення особистості в соціології. Індивід, індивідуальність, особистість.
6. Соціалізація індивіда: сутність, форми та етапи.
7. Гендерні аспекти стратифікації: тенденції в сучасних суспільствах, методи дослідження.
8. Культурні нерівності: поняття, основні структурні компоненти явища.
9. Сутність і фактори статусної неконсистентності (Г.Ленскі).
10. Особливості класової теорії К.Маркса у поясненні генезису соціально-економічних нерівностей.
11. Концепція статусних груп і класів М.Вебера: методологічний підхід, концептуальні поняття і чинники соціального класу.
12. Концепція стратифікаційних моделей та соціальної мобільності П.Сорокіна, її розвиток в сучасній соціології.
13. Поняття соціальної групи в соціології; номінальні та реальні групи.
14. Поняття правлячої еліти, механізми формування та відтворення правлячої еліти в сучасних суспільствах.
15. Демографічні групи: поняття, структурні та поведінкові характеристики, тенденції демографічної динаміки в сучасних суспільствах.
16. Соціальна стратифікація: поняття та його співвідношення з поняттями соціальної диференціації, нерівності, мобільності.
17. Поняття та типи соціальної мобільності.
18. Методи вивчення соціальної мобільності в соціології.
19. Соціальний інститут: основні підходи до визначення. Функції соціальних інститутів.
20. Ролі та соціальна взаємодія. Рольове напруження та рольовий конфлікт.
21. Поняття соціальної дії, її структура, характеристики та типологія (М.Вебер).
22. Поняття соціальної організації, її ключові характеристики. Класифікації соціальних організацій.
23. Соціологічна трактовка культури. Структурні елементи культури. Види культури.
24. Девіантна поведінка. Види і форми девіантної поведінки.
25. Соціальна сутність, функції та історичні типи сім'ї.
26. Основні тенденції та проблеми сучасних родинно-шлюбних відносин.

27. Соціальна група, її сутність і принципи пізнання. Типологія соціальних груп.
28. Метод опитування, його різновиди, переваги та недоліки.
29. Анкета як дослідницький інструмент: структура, дизайн, типи питань.
30. Аналіз документів: поняття, види, особливості застосування.
31. Контент-аналіз: суть, методика проведення, аналіз даних.
32. Традиційний метод аналізу документів.
33. Метод спостереження та його основні види.
34. Соціологічний експеримент, його різновиди, принципи організації та проведення, евристичні можливості метода.
35. Поняття, види та етапи конкретного соціологічного дослідження.
36. Соціометричний метод аналізу соціальної групи: його сутність і мета.
37. Вибірковий метод: сутність, переваги та недоліки.
38. Вибірка, основні типи вибірок.
39. Якісні методи в соціології: цілі та сфери застосування, класифікація якісних методів.
40. Фокус-група та методика її проведення.
41. Глибинне інтерв'ю, методика проведення, пізнавальні можливості, методичні вимоги до організації та проведення.
42. О. Конт як основоположник позитивістської соціології.
43. Соціологічні ідеї Г. Спенсера.
44. Соціологія Е. Дюркгайма: методологічні принципи та теорія.
45. Соціологічна концепція М. Вебера.
46. Соціологічні ідеї К. Маркса.
47. Релігія як соціальний інститут: її структура, типи, форми релігійних організацій.
48. Релігія та релігійність в сучасному світі: основні тенденції розвитку.
49. Концепція соціального конфлікту. Функції соціальних конфліктів і їх класифікація. Види і форми протікання соціальних конфліктів у сучасній Україні.
50. Механізми соціального конфлікту та його стадії. Способи розв'язання конфліктних ситуацій.

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Критерії оцінювання

Критерії оцінювання відповіді аспіранта враховують повноту та правильність відповіді, а також здатність аспіранта узагальнювати отримані знання; застосовувати загальні та специфічні наукові методи, принципи та закони на конкретних прикладах; аналізувати, інтерпретувати та оцінювати факти, події, процеси суспільного життя; чітко, послідовно та обґрунтовано аргументувати власну відповідь.

Підсумкова оцінка визначається за результатами комплексної перевірки знань аспіранта. (табл.1.).

Таблиця 1. Рейтинг балів за виконання кожного виду завдання

Вид завдання	Кількість балів, які може отримати аспірант
завдання I.	50 балів
завдання II.	50 балів
Всього	100

Рейтинг балів, отриманих за завдання I та II наведено в табл.2.

Таблиця 2. Рейтинг балів, отриманих за виконання завдання I

Кількість балів за завдання	Обґрунтування
50	Аспірант виявив всебічні та глибокі знання навчального матеріалу з дисципліни; проявив творчі здібності в розумінні, в логічному, чіткому, стислому та ясному трактуванні матеріалу.
40	Аспірант надає вичерпну відповідь, але під час застосування знань і вмінь при вирішенні завдання робить незначні помилки, що показують недостатньо глибоке знання.
30	Аспірант виявив загалом добрі знання навчального матеріалу при виконанні завдання, але припустив ряд помітних помилок.
20	Аспірант демонструє знання переважно репродуктивного характеру, відповідь не містить глибокого розуміння матеріалу; допускаються помилки у викладі основних ідей, понять тощо. Запитання розкрито на 40-50%.
10	Аспірант не впорався з виконанням завдань, припустив значну кількість помилок при виконанні завдань, виконав завдання I на 20-30%, розкрив лише основні аспекти проблеми
0	Немає відповіді, або відповідь не вірна

Таблиця 3. Рейтингова оцінка

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Традиційна оцінка
95 - 100	Зараховано
85 - 94	
75 - 84	
65 - 74	
60 - 64	
Менш ніж 60	Не зараховано

Приклад типового завдання додатково вступного іспиту до аспірантури

Національний технічний університет України

“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”

Спеціальність: «Соціологія»

Навчальні дисципліни: «Соціологія», «Методологія, методи та технології соціологічних досліджень»

Екзаменаційний білет 1

1. Історичні та соціально-філософські передумови виникнення соціології.
2. Основні тенденції та проблеми сучасних родинно-шлюбних відносин.

Затверджено на засіданні кафедри соціології

Протокол № _____ від _____ 20____ року

Зав. кафедрою _____ П.В. Кутуєв

Рекомендована література:

1. Бабенко С.С. Соціокультурний механізм динаміки соціальних нерівностей: обґрунтування концепції // Методологія, теорія і практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: збірник наукових праць. Харків: Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна, 2008. - С.46-50.
2. Бевзенко Л.Д. Стили жизни переходного общества. - К.: ИС НАНУ, 2008. - 144 с.
3. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. – М.: Московский философский фонд, «Медиум», 1995.
4. Бурдые П. Различение: социальная критика суждения (фрагменты) // западная экономическая социология: Хрестоматия современной классики / Сост. и н.ред.В.В.Радаев. – М.: РОССПЭН, 2004. С.537-565.

5. Бурдьє П. Соціальне пространство и генезис класов // Бурдьє П. Соціологія соціального пространства / Пер. с фр. Москва-СПб, «Алтейя», 2005. С.14-48.
6. Вебер М. Основні поняття стратифікації // Человек и общество. Хрестоматія / Под ред. С.А. Макеева. – К.: Ін-т соціології НАН України, 1999, с.85 – 106.
7. Гидденс Э. Устроєння общества. М., 2003. – Сс. 43 – 55, 384 – 398.
8. Дарендорф Р. О походженні нерівності між людьми // Дарендорф Р. Тропи из утопии. Москва, 2002. С. 510-514.
9. Девіс К. Функціоналістське обґрунтування стратифікації // Человек и общество. Хрестоматія. - К.: Ін-т соціології НАН України, 1999. – С. 107-117.
10. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда: Пер с фр. - М.: Канон, 1996. - 432 с.
11. Класове общество: теорія и емпіричні реалії / Макеев С., Куценко О., Оксамитная С., Костенко Н., др. - Киев: ИС НАНУ, 2003.
12. Коваліско Н. В. Стратифікаційні порядки суспільства: концептуальні уявлення та досвід вивчення / Н. В. Коваліско.– К.: Інститут соціології НАН України, 2008.– 240 с.
13. Коваліско Н., Савчинський Р. Багатовимірний аналіз соціальної стратифікації сучасного українського суспільства (регіональний аспект) // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. №3, 2007. С.5-37.
14. Кон М., Хмелько М., Паниотто В., Хунг Х.Ф. Соціальна структура и личность в период радикальных социальных изменений: анализ Украины в период трансформаций // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2005, № 3.
15. Кон Мелвін Л. Професійна структура і відчуження // Соціальні структури і особистість: Дослідження Мелвіна Л.Кона і його співпрацівників / Пер.з англ.. Київ: Києво-Могилянська Академія, 2007. С.94-108.
16. Кутуєв П.В. Концепції розвитку та модернізації в соціологічному дискурсі: еволюція дослідницьких програм. К.: Сталь, 2005. – 500 с.

https://drive.google.com/file/d/0B_AwM9I0LK_yV0JtYWdoMlo4aTc4NIZjZGtYaTl3WXVVT0gw/edit

17. Куценко О.Д. Общество неравных. Классовый анализ неравенств в современном обществе: опыты западной социологии. - Харьков: Изд.центр Харьковского национального университета, 2000.

18. Куценко О.Д. Статус культурных неравенств в социологии // Новые социальные неравенства / Под ред.С.А.Макеева. Киев: Институт социологии НАНУ, 2006. Главы 2, 3

19. Ленски Г. Статусная кристаллизация: невертикальное измерение социального статуса / Социологический журнал. - №4. - 2003

20. Линтон Р. Статус и роль // Человек и общество. Хрестоматия / Под ред. С.А.Макеева. – К.: Ин-т социологии НАНУ, 1999.

21. Маркс К. Социология: Сб.: Пер.с нем. — М. : КАНОН-Пресс-Ц, 2000. — 432с.

22. Матусевич В.А. Динаміка соціально-демографічної структури статусних груп та її наслідки // Українське суспільство 1992-2008. Соціологічний моніторинг. - К.:ІС НАНУ, 2008. - С.18-25.

23. Неравенства в социологической перспективе // Новые социальные неравенства / Под ред С.А.Макеева. - Киев: ИС НАНУ, 2006. Гл.1. С. 14-42.

24. Новые социальные неравенства / Под ред. С. Макеева.– К.: Институт социологии НАН Украины, 2006.– 355 с.

25. Оксамитна С.М. Гендерні відносини // Соціологія. Навч. посібник за ред. д.с.н. Макеєва С.О. - К.: Знання, 2008. - С.297-331.

26. Подвижность структуры. Современные процессы социальной мобильности / Макеев С.А., Прибыткова И.М., Оксамитная С.Н. и др. – К.: Ин-т социологии НАНУ, 1999.

27. Радклифф-Браун А.Р. Структура и функция в примитивном обществе // Религия и общество. Хрестоматия по социологии религии. – М.: Аспект Прес, 1996. (421-438).

28. Симончук Е. Классовое действие: тенденции формирования социальных классов в Украине / Е. Симончук // Социология: теория, методы, маркетинг. — 2011. — № 4. — С. 50–96.

29. Симончук Е. Классовое сознание: опыт сравнительного эмпирического изучения // Социология: теория, методы, маркетинг. — 2010. — № 4. — С. 56-84.

30. Симончук Е.В. Классовые структуры в сравнительной перспективе // Украинское общество в европейской перспективе / Под ред.. Е.И.Головахи, С.А.Макеева. Киев: ИС НАНУ, 2007. С.33-104.

31. Симончук О. Динаміка соціально-класової структури у пострадянській Україні / О. Симончук // Українське суспільство. Двадцять років незалежності. Соціологічний моніторинг. — Т. 1. Аналітичні матеріали / За ред. В. Ворони, М. Шульги. — К. : Інститут соціології НАН України, 2011. — С. 68–83.

32. Симончук О.В. Середній клас у соціальній структурі українського суспільства // Структурні виміри сучасного суспільства: Навчальний посібник / За ред. С.Макеєва. — К.: Інститут соціології НАН України, 2006. — С. 209–243.

33. Сохань Л. Стиль жизни // Социология молодежи. Энциклопедический словарь. - М., 2008.. - С. 484-486.

34. Соціокультурні ідентичності та практики / Під ред. А. Ручки. – К.: Інститут соціології НАН України, 2002. –315 с.

35. Соціологія. Навчальний посібник / Під ред.С.О.Макеєва. – Київ: Інститут соціології НАН України, 1998.

36. Соціологія: Підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; За ред. Н. П. Осипової. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 336 с.

37. Шкаратан О.И., Сергеев Н.В. Реальные группы: концептуализация и эмпирический расчет // Общественные науки и современность. – 2000.- № 5. С.33-45.

38. Штомпка П. Понятие социальной структуры: попытка обобщения // Социологические исследования. – 2001. - № 9. - С. 3-13.

39. Шютц А. Смысловая структура повседневного мира. М., 2003.